

GYÓGYPAEDAGOGIAI SZEMLE

Siketnémák, vakok, hülyék, gyengeelméjűek, dadogók és hebegők oktatásával foglalkozók
SZAKKÖZLÖNYE.

Előfizetési ára : Egész évre . 8 korona Fél évre . 4 „ Negyed évre . 2 „	Szerkesztik és kiadják : NÉMETH LÁSZLÓ és VÁRADI ZSIGMOND.	Megjelenik minden hónap elsőjén 1 ívnyi terjedelemben
--	---	---

Szerkesztőség : Kecskemét, Templom-utca 95. sz.
Kiadóhivatal : Budapest, VIII. ker. Rökk Szilárd-utca 10. szám.
A lap tartalmáért felelős : NÉMETH LÁSZLÓ.

IV. évfolyam.

Budapest, 1902. Április 1-én.

4. szám.

TARTALOM : A kézimunka-oktatás a népiskolában : Láng Mihálytól. — Reflexiók a krónikára : Bardócz Páltól. — Új számológép a vakok számára : V-től. — Egyesületi élet : Bihari Károlytól. — Hazai hírek. — Szakirodalmi szemle. — Elvi jelentőségű min. rendeletek. — Nyugtázások. — Szerkesztői üzenetek.

A kézimunka-oktatás a népiskolában.

(Folytatás és vége.)

Mielőtt a népiskolának részletes kézügyességi oktató-tervezetét előadnám, méltóztassanak megengedni, hogy elmondjam véleményemet arra nézve, miképen lehetne tervezetemet általánosan elterjeszteni.

1. A vallás- és közoktatásügyi miniszter szövetkezve az ipar- és kereskedelmi miniszterrel, valamint a kézimunkára nevelő országos egyesülettel, a nagy szünetidőben kézügyességi kurzust szervezne. Erre állami segítséggel berendelné a gyakorló iskolai tanítókat, tanítónőket és minden tanító- és tanítónőképző pedagógiai tanárát.

2. E tanfolyamokon Guttenberg Pál, Füzesi Márton begyakorolnák a hallgatókat a gyermekvilág kézimunkáinak a készítésébe.

3. A hallgatók e kurzusokon megfelelő előadások és gyakorlati fellépések útján elsajátítanak, mint kell az egyes népiskolai tanítások alkalmával a kézimunkát a cselekvő (aktív) érzékelés eszközeül felhasználni.

4. A miniszter megiratná a kézimunka-oktatás történetét s kiosztatná a tanfolyam hallgatói között.

5. Az érdeklődő gyakorlati tanítóknak is alkalmat kell adni az úgynevezett továbbképző kurzusokon a jól értelmezett természetszerű nevelés- és tanításmód megismerésére.

6. A kormány küldje ki ez eszme apostolait a vármegyei általános tanítóegyesületek gyűléseire, hogy ott az egybegyűlt tanítókat a dologgal gyakorlatilag megismertessék.

7. Vegyen fel a miniszter az évi költségvetésbe a gyermekvilág kézimunkáinak s a velök kapcsolatos játékoknak, meséknek, mondókáknak, daloknak és versikéknek gyűjtésére bizonyos összeget.

Az anyagi áldozat bőven fogja gyümölcsét meghozni. Tiszta dolog, hogy a magyar népiskolai pedagógia mindaddig ki nem alakul, míg a gyermekvilág munkáit, játékait, meséit, dalait, mondókáit nem ismerjük, vagyis nem az élő könyvből tanulunk.

A Tanítók Kaszinójából és a Népművelők Budapesti Egyesületéből meg fog alakulni a „Magyar Tanítók Otthona“. E nagyerejű és tekintélyű testület tagja lesz a Tanítók Országos Bizottságának, a mely kezdettől fogva nagy önfeláldozással intézte a hazai népiskolák s ezek munkásainak a sorsát. Hassunk oda, hogy az eszme megnyerje a tanítói közvélemény érdeklődését. A mozgalomnak az egész vonalon kell megindulnia. Csak így lesz törekvésünk a nemzet egyetemének a javára. Mit ér az, ha a gondolatot csak 1—2 tanítóképző szolgálja?

A kézimunka-tanítást három fő részre osztom:

1. Kézimunka-tanítás a gyülekezés alatt:
2. Kézimunka-tanítás a közvetlen tanítások alatt.
3. Kézimunka-tanítás az óratermben előírt félórakon.

a) Mi a kézimunka-tanítás anyaga, tárgya a gyülekezés idején?

E munkanemek vidékek és évszakok szerint változnak ugyan, de azért többnek anyaga és neme az országban ugyanaz. A gyermekek mindenütt dolgoznak homokkal, földdel, sárral, rajzolnak a homokba, ha az hiányzik, karcolják alakjaikat a szépen megtisztított földfelületre, munkálnak a földön, föld felett, földbe, gyúrnak sárból vagy agyagból s így tovább.

A gyülekezés alatt különösen oly munkákat készítenek, a melyek a játékokhoz kellene. Faragnak ostor nyelet, fonnak ostort, kötnek kantárt, hámot, gyeplőt, hegyeznek kis kertjükhez karókat, készítenek a földmunkához (kút, árok, patak, folyómeder, tó ásásához) fakéseket, fonnak ostorhoz lószőr csapót, szőrből lapdát gömbölyítenek, megcsinálják a rongylapda hálóját, megfaragják a pigét és pigebotot, a csürkőzéshez a csürköt; taplóból szépen elkészítik a pótyelapdát, fűzvesszőből vagy az akácfa vékony gyökeréből megfonják munkás korbácsaikat.

„A munkaszeretetre való nevelés módja“ című művemben ezernél több munkát és játékeszközöket ismertettem. A jó tanító megismeri a működése helyén dívó játékeszközöket és gyermekmunkákat, megtanulja azt is, hogy a gyermekek hogyan szokták őket játékközben felhasználni, mily dallal, mondókával kísérik mesés cselekvéseiket. Tapasztalatait írásba foglalja, még pedig pedig évszakok szerint:

Művének főbb fejezetei: a) Tanítványaim játékeszközei és munkái a gyülekezés idején tavasszal, nyáron, ősszel, télen.
b) Minden játékeszköz és munka alakulásának a menete.

b) Mi a kézimunka-oktatás anyaga, tárgya és neme a közvetlen tanítás alatt, a mikor mi a kézimunkát a cselekvő érzékelés eszközeül használjuk fel?

Ilyenkor a kézimunka tárgya egyúttal a közvetlen tanításnak a tárgya is. Mondjuk pl., hogy a tanító az agyagról akar olvasatni.

E leíró olvasmány tartalmát agyagból konkrét formákban fejezteni ki. Az agyaggal való munkálás közben szerezteti meg az agyag dologképeinek az ismertető jegyeit. Gyúrnak belőle ici-pici kis tányért, csészét, bögrét, fazekat, tálat, lábast. A mikor e munkákat bevégezték, nyugodtan olvashatja és olvastathatja el az olvasmányt.

A számolásnál állandóan alkalmazza a kavics-, mag-, agyag-, szalma- és famunkát. E munkanemeknek az alkalmazása csak addig nehéz, míg a tanító őket jól begyakorolta. A gyermekeket alig kell neki ezekre megtanítani, mert a készséget és ügyességet már hazulról s az iskolai udvarról hozzák magukkal. Nagyon sajnálom, hogy eredeti gyűjteményemet be nem mutathatom. Ha a mélyen tisztelt közönség látná azt a sok sárból készült cipót, zsemlyét, vakarcsot, kenyeret, lángost, csészét, tányért, fazekat, kést, villát, tömött széket, diványt, bölcsőt babával, a melyet nekem a szabolcsi falusi és tanyai gyermekek a libalegelő sarából formáltak, nem kellene bizonyíttatnom, mily derék mestere a sokféle kézimunkának a magyar gyermek. Ne méltóztassanak azt hinni, hogy a nevelés és tanítás e módja szerint nem lehet a népiskola számára előírt oktató-anyagot feldolgozni. Az élet arról győzött meg, hogy így sokkal többre megyünk, mint a passzív érzékeléssel.

Mikor a tanító a részletes tanítási tervezetet dolgozza ki, minden egyes fél órai tanítás tárgyához írja oda azt a munkanemet, a melynek a segítségével a cselekvő érzékelést oszkoztetni fogja.

c) A kézügyességi oktatás tervezete az órarend szerint:

Mint említém, az osztatlan iskolában az I., II., a III., IV. s az V., VI. évfolyamokat összevonjuk s hetenkint minden csoportnak a kézügyességéből 1—1 fél órai oktatást adunk. A mi anyagot a gyülekezés idején s a közvetlen tanítások alkalmával gyűjtöttünk, azt itt rendezzük s a gyermekeket a szabályos, okszerű munkálásra szoktatjuk, a nélkül, hogy őket nagyon is szigorú korlátok közé szorítanók.

A munka vezénylés mellett folyik le. Minden gyermek szigorúan alkalmazkodik a tanító előmutatásához. A mikor 1—1 munkával elkészültünk, megengedjük, hogy a gyermekek ugyanazt a munkát önmaguktól, vezénylés nélkül újra elkészíthessék. Minden félórából 8—10 percet szentelünk a gyermekek kombináló vágyának a kielégítésére, a mikor t. i. a kezében levő munkaanyagból azt gyurhatja, hajtogathatja, formálhatja, faraghatja, a mi neki tetszik.

A homokrajzot, a kavicsmunkát, a földmunkákat, nevezetesen: a munka a földre, földön és földbe, — nem veszem fél az iskolaszobában vagy munkateremben végzendő munkák tervezetébe, mert azok a gyülekezés idejére valók; zárt helyiségben nem alkalmazhatók.

Az iskolaszobában az agyag-, papír-, szalma-, növény-, fa és vegyes anyagokból való munkák végezhetők. A foglalkozásban részt vesznek úgy a fiuk, mint a leányok; mert a legtöbb agyag-, papír-, szalma- és növénymunka közös.

Az I. csoport agyagmunkája: (I. II. évfolyam.)

Kis golyó, a milyen a gyermekek színes üveggolyója, pityke, lapos gomb, lapos gomb átyukasztva 1, 2, 3 helyen, nagyobb golyó, pogácsa, zsemlye, csipetke, kifli, lángos, rétes, még nagyobb golyó, csésze, puffantó, tányér, tál, alma, cseresznye, szilva, barack, dinnye. (Első kísérletek.)

A II. csoport agyagmunkája: (III. IV. évfolyam).

A II. csoport az első csoport munkáit ismétli. Miután a gyermekek e fokon már ügyesebbek, a pitykét, gombot, pogácsát, zsemlyét, csipetkét stbít sokkal szabályosabban készítik el, mint a mikor az I., II. évfolyamban jártak. A II. csoport a gyümölcs-, zöldség- és főzelékfélék formálásával foglalkozik. Alakítanak cseresznyét, meggyet, almát, diót, tököt, dinnyét, ribiszke és szőlőfürtöt, makkot, hagymát, retket, burgonyát, murkot, kukoricacsövet, gombát ugorkát, babbüvelyt. A tanító az egyik munkát a fokozatosság törvénye szerint a másiktól származtatja.

A III. csoport (V. VI. évfolyam) ismétli az I. II. csoport agyagmunkáját. Ezenkívül formálnak: szakajtó kosarat, beléje kenyeret, tepsit, reá pogácsát, asztalt, köréje 4 széket, diványt, bölcsőt szalmazsákkal, párnával, paplannal, gyermekkel, fészket és beléje tojást és kotlós tyúkot, csirkét, verebet, kakast, kis kutyát, bárányt, lovat.

Papírmunka.

Az I. csoport (I. II. évfolyam) papírból egyszerű harmónikát, egyes és egyszerű nyeles legyezőt, zacskót, csákót, csolnakot, püspöksüveget, levélborítékot, könyvet hajtogat.

A II. csoport ismétli az I. csoport papírmunkáját. Ezenkívül kettős szárnyú, koralakú nyeles legyezőt, kettős harmónikát, zsebkendőtartót, vitorlás csolnakot, papírpuskát, nadrágot, kabátot, sőtartót készít.

A III. csoport ismétli az I. II. csoport papírmunkáját. Ezenkívül munkatárgya még: kéményes hajó, madár, kuglóf, tátozó madár, légyház, szélmalom, nyíl, napernyő, kosár, virág, emeletes ház, lánc, kereszt, szatyor, díszmunkák.

A III. csoport már nemcsak hajtogat, hanem kivág, ragaszt, papírból épít.

Szalmamunka.

Az I. csoport (I. II. évfolyam) szalmadarabkákból egyes tárgyak képét rakja ki, mint pl. keresztet, görög keresztet, csillagot, csillagos eget, nagy határkeresztet talapzattal, ablakot, ajtót, házat, lócát, zsámolyt, asztalt, széket.

A II. csoport a kirakó munkát ismétli és folytatja. Szalmával a kettős fonást gyakorolja. Készít szalmaszalagot a kalapra és szalambokrétát. Megtanulja a hármas fonást s az ilyen szalmaszalagokból babakalapot, hosszukás és kerek kenyérkosarat alakít.

A III. csoport az előbbi évfolyamok munkáit ismétli s megtanulja a négyes, ötös és hetes fonást. E munkáiból arató koszorukat formál. A szalmahajtogatás, szalmakötés és szalmafüzés is itt lép fel.

A növények alkotó részeiből való munkák.

Az I. csoport készít nádpuskát, nádi hegedűt, kukoricaszárból hegedűt és bűgöt, ökröt, tehenet, borjút, nádi fuvolyát, a nád vagy cirok héjából ablakot, kaput, nádtóból szipkát, papsajtából gyűrűt, karperecet, nyakláncot, kákából, fűzből vagy akácgyökérből kettős és hármass fonatu korbácsot, kákából, nádból, fűzvesszőből kévüket, levelekből lánczot.

A II. csoport munkája: ciroklétra, nádfegyver, szipkák és pipák napraforgóból, makkból, gesztenyéből, mákdobozból kanál, ötös fonatu korbács, a fűzhéjából kürt, cirokból szekéroidal.

A III. csoport munkája: kukoricaszárból fegyver, ház, gesztenyéből kosár, kákából ruca, liba, kanál, puska, csirkeborító, háló, kukorica és cirokszárból eke és taliga.

Vegyes munkák.

I. csoport. Fűzvesszőből egyszerű nyíl, kard, libatollból furulya és krumplicpuska, ludtollból darutoll fodoritása, cérnaorsóból kocsi és vasút, fűzvesszőből és spárgából ostor, dióból pergető, gombból és spárgából zúgó.

II. csoport. Zsindelyből, fűzágából és spárgából nyíl, bőrpuska, parittyák, labdák, ostornyelek, zúgók, zörgettyű, bodzapuskák, sípok fűszállal, vizipuskák, fából brügók.

III. csoport. Nyílak, fából és ludtollból puska, pisztolyok, zsinórfonás, ostorok faragott nyelelkel, békák, ostoros pergettyű, csúd, puha fából rózsa, röppentyű.

Famunkák.

II. csoport. Puhafából kard, lándzsa, nyíl, pisztoly, kereszt, kétágu villa, kés, bicska, lapátok, ásó, mángorló fa.

III. csoport. Kereszt, evőeszközök, gazdasági eszközök, szerzőszámok, bútorok.

A tervezet nem talál minden egyes népiskola sajátos viszonyaira; de felleli benne minden tanító a maga tárgyát és anyagát. A hajdumegyeci és nyírségi népiskolák mindenesetre sokkal többet ölelnek fel a szalmamunkából, mint a mennyit én tervezetemben adtam.

Népiskoláink viszonyai nemcsak vidékek szerint, de helyi szempontokból véve is nagyon különböznek egymástól. Ezt a tanítónak figyelembe kell venni. Tervezetem alapos áttanulmányozása után észre kell vennie a figyelmes olvasónak, hogy igen sok gyermekmunka közös. A csiki, gömöri gyermek épen úgy csinálja, formálja, mint akár a somogyi vagy bánási.

Méltóztassanak megengedni, hogy befejezésül röviden megemlékezzem arról, helyes dolog-e, a mikor a nagy nemzeti társadalom s a pedagógusok javarésze azt kívánja a tanítótól, hogy ezermester legyen.

A tanító ezermester nem lehet. A ki azt kívánja a tanítótól,

hogy legyen asztalos, esztergályos, órás, könyvkötő, kefekötő, szücs, varga, fazekas stb. stb., az nem ismeri a tanítónak nevelő hivatását.

Mit kívánok én meg a néptanítótól?

Azt, hogy a cselekvő érzékelést helyesen tudja alkalmazni, valahányszor a gyermekekkel dolga van. Elvégre is a népiskolának tulajdonképeni hivatása a gyermeket arra képesíteni, hogy mindazokkal a dolgokkal, anyagokkal, a melyeket a természet neki nyújt, őt körülveszik, okosan és szépen tudjon bánni. A nemzet nagy tömege az anyag s feldolgozásának hasznából él. A ki a gyermeket az anyag okos kezelésére és feldolgozására akarja szoktatni, annak magának kell első sorban az anyag kezeléséhez és feldolgozásához értenie. Az aktív érzékelés sikere az anyag helyes kezelésétől s ügyes feldolgozásától is függ. Ezért kell a tanítójelöltet már a tanítóképzőben minden elgondolható anyaggal kezelésével és feldolgozásával megismertetni. Ez a képesség a népiskolai természetszerűvé teszi; megszünteti a túllontúl való prelegálást, az ismereteknek mesterkélt módon való felépítését, a száraz katekizálást, a gyermek túlterhelését. De gazdag tápot ad a szívvilágnak is s a tudást gazdag műveltségi tartalommal látja el. Edzi az izmokat, fokozza a testi erőt s úgy megőrzi a testi és lelki nevelés harmoniáját.

A mely tanító a gyermek életvilágában előforduló anyagot nem ismeri és nem tud vele helyesen bánni, az nem nevel, hanem dressziroz.

A mikor azt kívánjuk a tanítótól, hogy homokkal, földdel, agyaggal, papírral, szalmával, a növények alkotó részeivel és fával jól tudjon bánni s egyuttal mindazokat a tárgyakat és dolgokat csinosan el is készíteni, a melyek a gyermek lelkét megtermékenyítik s új alkotásokra ingerlik, nem követelünk lehetetlen ezermesterséget. Ugyan van-e a 28,000 tanító között csak egy is, a ki 6—12 éves korában a legnagyobb gyönyörűséggel ne dolgozott volna homokkal, földdel sárral, nem készített volna kedvesebbnél kedvesebb tárgyakat papírból, szalmából, a növények alkotó részeiből és fából. Szálljon csak ki-ki vissza gyermekéveibe, majd rájön arra a rengeteg sok mesterségre, melyet akkor űzött? Ki ne lett volna közülünk könyvkötő, kefekötő, fazekas, asztalos, kovács, gazda, uraság, kocsis. Természetes, nem azért dolgoztuk mi fel akkor a különböző anyagot, mert hasznot hozó mesterségre készültünk elő, hanem tisztán azért, hogy öntudatlanul is kielégítsük az életfenntartás ösztönét és így magunk hassunk önmagunkra fejlesztőleg. Mintha egy belső erő mindig azt súgta volna: „Dolgozzál, mozogj, gyakorold testi és lelki erőidet, csak úgy lehetsz oly nagy, erős, ügyes, okos, mint a téged körülvevő nagy emberek“.

Mi, tanítók, azután ifjakká lettünk. Életünk viszonyai átalakultak. Sok időre fogtak bennünket az iskolába, sok leckét is adtak. Ezt meg nem értették velünk, tehát nagy gyötrelmek között kellett bemagolnunk. A zárt levegő, a sok ülés, még több magolás megtörte idegeink erejét. Izgatott volt nappalunk, még izgatottabbak álmaink. Nem ástunk, faragtunk gyúrtunk, hajtogattunk többet.

Szüleink s tanítóink nem vették azt munkaszámba, csak a magolást, rajzmázolást, feladvány szerkesztését. Igaz, dolgoztunk ezután is, csakhogy érett emberek módján.

Mióta a lévai tanítóképzőben a gyermekvilág kézi-munkáinak előállítására szoktatjuk tanítványainkat, nem egyszer hallám e megjegyzést: „Ezt is tudtam, azt is. Régen volt. Elfelejtettem.“ Hogy így van, a mi hibánk. Mert nem ismertük fel a kézügyességi oktatás üdvös hatását a gyermekvilág általános nevelésére. Mi tanítók nem gondoltunk soha a kézügyességi oktatás általános képző erejére; azt tartottuk, a mit a laikus szülők: „A játék bolondság.“ Hogy a mult idők mulasztásait pótoljuk, kézügyesítő kurzusokat rendezünk. Szerencse, van egy Guttenbergünk, a ki ideális lelkesedéssel, nagy önfeláldozással állott az ügy élére. Mennyi csalódás érte, mióta a munkaszeretetre való nevelés fenséges gondolatát szorgálja. Ő boldog, ha az ügyet csak egy hajszálnyival is viheti előre.

Hálás tisztelettel emlékezem meg a kézimunkára nevelő országos egyesületről, a mely jó ideig magára hagyatva egyengette a munkaszeretetre való nevelés göröngyös útját.

Nézetem szerint az alapító feladat megoldására a vallás- és közoktatásügyi miniszterium van hivatva. Ennek tanítóképző osztálya épen most foglalkozik az eredeti magyar gyermekmunkák ismeretének az összes állami tanítóképzőkben való elterjesztésével. A tanítóképző osztály lendületet adott a hazai tanítóképzésnek. Én hiszem, hogy e vállalatának megtestesítésével teljesen meg fogja oldani a szakképzés kérdését.

Mélyen tisztelt közhörség!

Ezzel befejezem felolvasásomat. Hálás köszönetet mondok szives figyelmükért, a melyben részesítettek. Ajánlom a kézügyességi oktatást mint a munkaszeretetre való nevelés legalkalmasabb eszközét, jóakaró támogatásukba.

Láng Mihály.

Új számológép vakok számára.

Reich László, a vakok budapesti intézetének volt növendéke új „Braille“ rendszerű számológépet talált fel vakok számára.

Hogy a gép egyáltalában új találmány-e és jelent-e valamit a vakok oktatása ügyére, azt mint laikus nem tudom megítélni. Kötelességet teljesítek csupán vak embertársam, de első sorban a vakok intézete iránt, midőn volt növendékének találmányára felhivom figyelmét.

A gép megalkotója bemutatta nekem gépét. Diktáltam neki több példát és ő nehézség nélkül megoldotta azokat. Reám a gép szerkezete és kezelhetőségének egyszerű volta azt a benyomást tette, hogy az nagy haszonnal alkalmazható a vakok számtani oktatásánál és tekintve azt, hogy a Braille írás gépies megtanulására is igen alkalmas taneszköz, határozott haladást jelent e téren. De álljon itt a gépnek rövid leírása:

A gép négyzetalakú. Két lapja közül az egyik kis kockákra oszlik mint a sakktábla. A kockák tapintás által megkülönböztethetők. A kis kockák négy sarkán egy-egy lyuk van, melybe szöveget illeszthetünk s a szögek kiálló fejei képezik a jegyeket alkotó pontokat. A másik lapja hosszukás négyszögekre oszlik, melyek mindegyikén hat lyuk van. Ez a lap a Braille-írás megtanulására és a betűszám-tan műveleteinek végrehajtására szolgál.

Az új gépen hasonlíthatatlanul gyorsabban és tökéletesebben lehet számolni mint az eddig használatban levő gépeken. Mert míg az eddigi gépeknél minden egyes számjegy számára külön kész szám-typus szolgált, melyet más-más rekeszből kellett előkeresni és használat után előbbi helyére ismét visszatenni, addig az új gépnél minden számjegyet és műveletjelet a számoló maga alakít 1, 2, 3 vagy 4 pontból. Ezért nincs szükség több rekeszre, mert a pontokat képező szögek mind egyformák s természetesen egy rekeszben tarthatók.

Nagy mértékben emeli a számolás gyorsaságát az, hogy a már meglevő számjegyet nagyon könnyű más számjeggyé alakítani. Például a 4, 6, 8, 0 alakjai sorban ezek: $\begin{matrix} \bullet\bullet & \bullet\bullet & \bullet\bullet & \bullet\bullet \\ \bullet & \bullet & \bullet & \bullet \end{matrix}$. Látnivaló, hogy egy pont elmozdításával e számok bármelyikét átalakíthatjuk. Vagy ha e három pontból egyet elveszünk, már a 2, 3, 5, 9 alakjait kaptuk. (Sorban: $\begin{matrix} \bullet & \bullet\bullet & \bullet & \bullet\bullet \\ \bullet & \bullet & \bullet & \bullet\bullet \end{matrix}$. Az 1 és 7: $\begin{matrix} \bullet & \bullet\bullet \\ \bullet & \bullet\bullet \end{matrix}$).

Ez a gyors és egyszerű kezelhetőség annyira szembeszökő, hogy növendékek, kik a régi gépen öt év óta gyakorolják magukat, ezen az első alkalommal gyorsabban számoltak mind amazon.

Nagy előnye az új gépnek az is, hogy míg a régi gépeken csakis a legegyszerűbb alpműveleteket lehetett végezni, addig emez a legmagasabb műveletek végrehajtására is alkalmas, sőt a betűszám-tanra is, a mennyiben a pontokból a Braille-féle ábécé betűit is össze lehet állítani s így ugyan-e gépen a Braille-írás és olvasás is megtanulható. Megjegyzem, hogy a Braille-írás (nem számok) elsajátításánál a kezdők számára még azt az előnyt is nyújtja, hogy a gyakorlásra nem kell papír, továbbá, hogy nem kell a betűk fordított (negatív) alakját is megtanulni mint a hogy az a jelenlegi írástanulásnál el nem kerülhető. Ez által nem kell — legalább az olvasás tanulás elején — felesleges dolgot végeznünk és eltekintve attól, hogy gyorsabban tanulhatják meg az olvasást, a betűtípusok jobban, könnyebben érzékelhetők.

Ennyi előnye mellett talán az sem megvetendő, hogy előállítási költsége is aránylag igen csekély. Mert míg a régi csakis *külföldön* kapható s ára 24 korona, addig ezt *nálunk* 6—7 koronáért kiállítják.

Ezen olcsóságánál fogva arra is szolgálhat, hogy kevésbbé vagyonos családapák vak kis gyermekeiket rajta oktathatják és ellenőrizhetik.

Reflexiók a krónikára.

Azt is írhattam volna címmül: a krónika folytatása, mert e b. folyóirat f. évi 3. számában (48. 1.) *Ellenbach* úr a „kisegítő“ iskola sorsáról elmélkedve megvádol minket fővárosi tanítókat is — épen ezért kötelességemnek tartom, az igen tisztelt Szerkesztő úr szíves engedelmével, habár mandatumom nincs is reá — egy-két szintén krónikaszerű feljegyzést ide igtatni.

A fővárosi tanítókat talán a multat illetőleg igen, de pár év óta nem érheti az a vád, ha az okot ismerjük — hogy a paedagogiai egyesületek ülésain nagyobb számmal nincsenek jelen; heti 40—50 óra kitartása után (rajz, slöjdtanfolyam stb.), az élet gondja foglalja le, — ha ugyan az előkészülésre és szaladgálásra szükséges időn kívül marad még egyáltalában, — a tanítóságnak szabad ideje.

Az óradíjas-, megbizott és segéd- sőt még a 3-ad foku tanítóknak is privát órák után kell nézni, ha úgy a hogy megélhetéseket némiképen biztosítani akarják. A rendes tanítók idejét pedig az iparostanonc-iskola foglalja le hetenként négyszer.

Ha a jövő zenéje: *az egyhuzamban* való tanítás és ennek legelső feltétele a „Napközi Otthon“-ok az egész vonalon valóssággá válnak, akkor, de csak akkor lehetünk mindenütt és lehetőleg az érdeklődők is mindnyájan ott, a hol a krónika-író úr is több fővárosi tanítót szeretne, óhajtana látni.

*

Nagy igazsága van *Ellenbach* úrnak abban, hogy ha a főváros tanítósága mint egy ember állana fel és kéréne a *segítő-osztályok* beállítását — a kívánatos eredmény a már eléggé megérelt viszonyok között aligha elmaradhatna . . . Csakhogy ezt, úgy gondolom, nem a „Gyógypaedagogiai Szemlé“-ben kellene hangsúlyozni, mert őszintén és sajnálattal megvallva, azt kevesen olvashatjuk, hanem át kellene tenni a vitát a „Népnevelők Lapja“-ba, a melyben legjobb tudomásom szerint (a felolvasásom is csak most jelenhetett meg más aktuális ügyek miatt) a multban sem olvashattunk néhány soros tudósításon kívül e kérdésről egyebet. A „Gyógypaedagogiai Szemlé“-vel szemben pedig hálás elismeréssel vagyunk és leszünk jövőre is a kérdés napirenden tartásáért és az eszme realizálhatása érdekében kifejtett nemes buzgalmaért.

*

Erős vád van feljegyezve a következőkben: „A kisegítő iskolánál van virágzóbb intézményünk, a correpetició stb. . . a folytatását nem is idézem, csak helyesbíteni akarom: lehct, hogy volt a multban, de ma nincs, mert csak tandíjfizető tanuló vehet ismétlő órát és ilyen pl. a mi iskolánk (Arena-úti új) 1070 fiu-növendékéből 18 osztályban 84, írva: nyolcvannégy van és ennek a számnak harmada, ha veszen ismétlő órát; ma már 2—3 kartárs ha tart

ismétlőt a körülmények kényszerítő hatása alatt, mert ha legalább 3 jelentkezik el kell fogadni őket. Ez a „virágzó“ intézmény tehát rövid 1—2 év alatt elfog hervadni és jöhet minden konkurencia nélkül a kisegítő osztály áldásthozó működésével.

*

A mi a rendőrség dolgát illeti, hogy az elhanyagolt, iskolázatlan „gyengetehetségű” gyermekekből nőnének ki nagyrészen a gonosztevők — tudja az Isten, de én nem vagyok felőlük ilyen véleménynyel: minden évben volt 1—2 gyengetehetségű gyermek az osztályomban, de az élehetlenségig félénknék és gyávának ismerem meg őket. Az az elem, a melyre Ellenbach úr céloz, *nem tehetség nélküli* (most is van egy ilyen az osztályomban), eddig a javító intézetek részére nőtte ki magát, de ha ezekből 1—2-öt pár év alatt a kisegítő iskola (csak 15—20 növendéke levén) gondosabb, körültekintőbb *neveléssel* visszatérhet az elemi iskolába, ezekkel az elemekkel szemben is végzett legalább is olyan missiót a kisegítő osztály, mint később végezne a jóval drágább s megbélyegző javító-intézet.

*

A fentebbiekkel be is fejezhetném a „Reflexiók“-ra vonatkozó helyreigazító hozzászólásom, de az igen tisztelt szerkesztő úr is szíves volt szerény felolvasásom és javaslatomról a „kisegítő iskola“ címén közreadott cikkében megemlékezni, még pedig (1—7 pont) olyan alakban és érdemben a mit jó magam mint nem „szakember“ még a sorok között sem akartam felolvasásom kapcsán érinteni, épen azért mert illetékes ember mondta ki, mi csak örömmel és köszönettel üdvözölhetjük: „*a kisegítő iskolának az elemi iskolával leendő szorosabb kapcsolatba hozatalának javaslatát*“. Ez az egyedül helyes és egészséges alap. Az eddigi tapasztalatok is napnál fényesebben bizonyítanak amellet, hogy az osztályokat, legalább egyelőre nem volna szabad az elemi iskolától elválasztani. Ugyanegy iskola-épületben, ama intézet tantestületének 1—2 tagja vezetésével és egyazon igazgató felügyelete alatt az előirt redukált tanterv alapján egyelőre osztatlan iskola alapjában (mert megfelelő számú külön osztályok szervezésére a mai viszonyok között nincs pénzbeli fedezet) kellene a szervezést tovább folytatni. Melegen üdvözlöm érdekes szerkesztőnk javaslatát és legnagyobb az én örömem, hogy épen a kivitelnek fentebbi módozatát illetőleg véleménykülönbség nélkül találkozánk!

*

Ha jól emlékszem, talán e folyóirat 2. számában olvastam egy a „kisegítő iskola“ részére állandó „Otthon“-t sürgető cikket. Ellenkező nézetem vagyok! A míg ez intézmény a főváros kerületeiben be nem végezte hódító útját, mint az elemi népiskolákkal szoros kapcsolatban levő segítő osztály, addig a különben is na-

gyobb áldozat meghozatalát kívánó állandó Otthon létesítését, a melyet — adja az Ég, hogy mielőbb szükség legyen reá (?!) — az elért eredmények betetőző koronájaképen szeretnék üdvözölni.

*

Végezetül jegyzem ide, hogy ez iskolát ismertető füzet-példányok és a gyengetehetségű gyermekekre vonatkozó: „Közérdekű tudnivalók“ című füzetek százait a fővárosi elemi iskolai igazgatók útján kellene alkalmas módon és a kívánatos érdeklődés felkeltését biztosító eljárás mellett az érdekelte szülők kezébe juttatni.*

Közös óhajításunk bizonyára, hogy mielőbb győzzön a sokat hangoztatott humanizmus nevében a legszélesebb alapon leendő felkarolásra érdemes, nemes ügy!

Budapest.

Bardócs Pál.

Szakirodalmi szemle.

A *Blätter für Taubstummensbildung*. f. évi 2. és 3. számai *E. Reuschert*-től egy kritikai tanulmányt hoznak *Graser*, bajor iskolatanácsosról és működéséről.

Ismeretes mindannyiunk előtt *Graser*-nek a 30-as években tett azon javaslata, hogy a siketnémák az elemi iskolai oktatásban vegyenek részt és ezáltal minden siketnéma részesüljön oktatásban, de ismeretesek előttünk *Graser* nagy tévedései is. Ő állította ugyanis, hogy miként az épérzékűek a beszédet a hallás útján percipiálják, épp úgy a siketnémák a látás útján fogják fel azt és ennek alapján alkalmasak arra, hogy az elemi iskolai oktatásban részt vegyenek; a beszédet úgy tanulják leolvasni, hogy először megismerik az egyes betűknek megfelelő szájmozdulatokat, ezeket azonban úgy tanítja, hogy a latin betűk alakját akarja a szájban utánoztatni; mint-hogy a siketnémák az elemi iskolában könnyű szerrel oktathatók, nincs szükség a drága siketnéma-intézetekre.

Reuschert, a midőn *Graser*-nek ezen állításait régebbi citátumokkal és a jelen állapotnak előtérbe helyezésével, megdönti, igazságot szolgáltat neki is. Elismeri a siketnéma-oktatás fejlesztése körüli érdemeit. *Graser* eszméit tényleg gyakorlatba vitték át. Először is a tanító-képző intézetek mellé kis siketnéma-intézeteket állítottak fel, hogy a leendő tanítók megismerkedjenek a siketnémák oktatásával: berendelték a siketnémákat az elemi iskolába. És, bár csakhamar belátták, hogy *Graser* törekvései meg nem valósíthatók, mégis oda fejlődött a dolog, hogy a nép, különösen pedig a tudósok behatóbban kezdtek foglalkozni a siketnémákkal, azoknak oktatásával, szélesebb körben kezdtek tanulmányozni a siketnéma-oktatás irodalmát, a most már a dolog iránt érdeklődő tanítóóság megismerte Neumann, Jäger, Kruse stb. működését, kezdtek a dolgon gondolkodni, s ha nem is *Graser* nyomdokain, de megindult a szabadabb, egészségesebb fejlődés.

Graser, ámbár igen merész tételeket állított fel, cáfolatot nem tűrt. A védekezésben kíméletlen sőt sértő és személyeskedő volt s hevesen összetűzött különösen *Jäger*-rel, a ki pedig nyugodt tárgyilagossággal bírálgatta

* Ez annál is inkább meg fog történni, mivel tudomásunk szerint a „Közérdekű tudnivalók“ az eszme propagálása céljából készülték. Szerk.

az ő „*Der durch Gesicht und Tonsprache der Menschheit wiedergebene Taubstumme*“ című könyvében kifejtett nézeteit. A mai kor azonban eltekint az ő egyéni hibáitól, csak működését veszi számba. Ő neki köszönhető, hogy a hangos beszéd módszere abban a korban meg nem feneklett, abban a korban, a mikor úgyszólván minden német intézetben a francia vagy a bécsi módszer szerint folyt a tanítás. Ő hangoztatta ismételtén, hogy a siketnéma visszaadandó a társadalomnak.

A 4. számban *Hoffmann-Ratibor*: Világosság és határozottság a tanterv felosztásában cím alatt elmondja nézeteit egy jó tantervről, körvonalozza az egyes évfolyamokban elvégzendő beszédtanítási, hittani- és reálirányú ismeretek anyagát, végül az egyes tárgyaknak szükséges óraszámát állítja össze. Az egész cikk, különösen most, új tantervünk érájában s a revízió előtt oly általános érdekű, hogy legközelebbi számunkban teljes fordításban hozzuk.

„*Siketnéma-gyermekek játéka és öröme tekintettel a gyermeki játékokra általában*“ cím alatt *E. Lamprecht-Stralsund* leírja azokat az első jelenségeket, melyek a különböző érzékszervek útján a csecsemő lelkére hatnak s őt mozgásra ingerlik. Az inger, a mozgás s az azzal járó öröm forrása a játéknak. A játékokat első sorban tehát — miként *Chr. Ufer* is (1. Gyógypaed. Szemle III. évf. 84. old.) — eszerint osztályozza, a mint azok a különböző érzékekben okozott kellemes inger által a lelket gyönyörködtetik. Így vannak látási-, hallási-, szaglási-, izlelési- és tapintási játékok; mindmégannyi a gyermeki kor első napjaiban kezdetleges alakban lép fel és folyton módosulva a felnőttek játékaivá: inyenckedéssé, zenei élvezetévé, a színpompa okozta gyönyörűségé stb. fejlődik. A siketnémának játéka — éppen fogyatkozása miatt — ritkábbak és azért kedélye is szegényebb. A játékok által a motorikus szerveket gyakoroljuk és az életműködésre ügyesítjük, valamint a szellemi tulajdonokat, megismerést, akaratot, önállóságot, a fantáziát fejlesztjük; a társas-játékokban fellép a nemes verseny, bátorság s ezek az ember benső értékének fejlődésére eminens hatással vannak. A siketnéma-gyermekekre nézve nagy jelentőségű az úgynevezett utánzó játék, ez az ő jelbeszédének kútforrása. A felügyelet alatti játéknak csak deprimáló hatása van.

„A ki maga is mint gyermek tengerparton vagy erdő szélén, tágas gyermekszobában vagy szérűn játszott és látott más gyermeket is ott játszani, csak az tudja, hogy mekkora értéke van az ilyen szabad játéknak a lélek mélységére, a tevékenység felkeltésére és a fantázia gazdagítására;“ azért hagyjuk a siketnémákat is „*élni*“ és testileg lelkileg kialakulni. Játék közben ismeri és szereti meg a természetet, alakul ki kedélye és szerzi meg erkölcsi jellemének alapját.

Egyesületi élet.

Rendkívüli közgyűlés. A „siketnéma-intézeti tanárok országos egyesülete“ *Schäffer* Károly elnöklete alatt március 24.-én d. u. 3 órakor népes rendkívüli közgyűlést tartott a siketnémák budapesti állami intézetében. A közgyűlést az elnökség 10 tag írásbeli kérelmére hívta egybe. A gyűlésen majdnem valamennyi intézet tanári testülete képviselve volt. Okot a rendkívüli közgyűlésre az a körülmény adott, hogy egy legutóbb kiadott miniszteri rendelet a IX. fize-

tési osztályba való juthatást a siketnéma-intézeti tanároknak minden átmenet nélkül csak úgy helyezi kilátásba, ha már szerzett képesítésükhöz még a vakok, hülyék és dadogók oktatásából is képesítő vizsgálatot tesznek és ezen felül a tanárképző valamelyik tárgyából külön elméleti és gyakorlati szakvizsgálatot is állanak ki. A közgyűlés elhatározta, hogy ez ügyben emlékiratot terjeszt fel a közoktatásügyi miniszterhez, melyben a rendeletnek hatályon kívül való helyezését kéri; egyben igéri az egyesület, hogy a siketnéma-oktatás egészséges reform-tervezetét még ebben az évben kidolgozza és felterjeszti a miniszterhez.

B. K.

Hazai hírek.

Lapunk jelen számát 3 ívvel megtoldottuk.

A gyógypaedagogiai intézetek orsz. szaktanácsának folyó évi március 25.-én tartott gyűléséről: A szaktanács elnöke megrongált egészségének helyreállítása céljából szabadságon lévén, előadója pedig betegsége miatt nem jelenhetvén meg; az elnöki teendőket *Pivár Ignác* tölti be, az előadói teendőket *Kliss Lajos*, a jegyzői teendőket pedig *Herodek Károly* végzi.

Előadói bejelentések: A szaktanács f. évi febr. 5. és 19.-iki jegyzőkönyveinek tartalmát a miniszter jóváhagyta. — Skultéthy L. legutóbbi tanfolyamáról szóló anyakönyvi kimutatása beérkezett. — A siketnémák és vakok tanfolyamainak szabályzata a folyó évi 13135. sz. min. rendelettel kiadatott. — A f. évi 13975. sz. min. rendelet értelmében *Éltető Béla* faipariskolai szaktanár meghívandó a szakt. ama gyűlésére, melyen a kézügyességi oktatás módosítása fog tárgyalatni. — Beszterczebánya a megyével karöltve siketnéma-intézetet szándékozik létesíteni. — A f. évi 12107. sz. min. rendelet a részletes tananyag-kimutatások készítési módját meghatározza. — A siketnémák váci intézete tanári testületének f. évi március 10.-iki jegyzőkönyvét *Ó Excellentiája* jóváhagyta s ehhez kepest megengedte, hogy a *Lévay-féle* alapítvány m. évi 1000 koronás kamatja *Oncsay Géza*, homonnai műasztalos és *Egry Sámuel* debreceni szabó között osztassék fel. — Javaslat intéztetett *Ó Excellentiájához*, hogy *Scherer Istvánnak* az angol- és franciaországi gyógypaedagogiai intézetek tanulmányozhatására szabadságidő adassék és nevezett utasíttassék, hogy figyelmét egyebek mellett különösen a növények gyakorlati képzésének módjára terjeszsze ki. — *Dr. Gámán Béla* fülorvos és *Taritzky Ferenc* igazgató a múlt hóban Kolozsvárott felolvasást tartottak a siketnémákról. — A Sopron-megyében létesítendő gyógypaedagogiai intézetek érdekében eszközlendő helyszíni szemlére az előadó meghívatott. — A hazai gyógypaedagogiai intézeteket érdeklő „Elvi jelentőségű rendeletek és szabályzatok gyűjteménye“ nyomtatásban megjelent s az érdekelteknek megküldetett.

Előadói javaslatok tárgyalása a következő ügyekben: Berinza János szakfelügyeleti jelentése a siketnémák váci-, aradi- és temesvári intézeteiről. — Az ungmegyei tanfelügyelő jelentése a siketnémák ungvári tanfolyamáról, melyet Boros Mór áll. tanító vezet. — A siketnémák kaposvári intézete igazgató-tanácsának folyó évi február hó 4.-iki jegyzőkönyve. — *Magvassy Pál* győri lakos beadványa, mely szerint nevezett Győrött a képezhető hülyék számára a kormány fennhatósága alatt intézetet szándékozik létesíteni. — A siketnémák kaposvári int. tanári testületének f. évi febr. 27.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák váci int. tanári testületének f. évi febr. hó 28.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák aradi isk. tanári testületének f. évi márc. 5.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák kolozsvári int. tanári testületének f. évi febr. 26.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák temesvári int. tanári testületének f. évi febr. 8.-iki jegyzőkönyve. — A képezhető hülyék és gyengeelméjűek budapesti int. tanári testületének f. évi febr. 4.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák budapesti int. tanári testületének f. évi febr. 28.-iki és márc. 6.-iki jegyzőkönyvei. — A siketnémák váci int. tanári testületének f. évi márc. 13.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák kaposvári int. tanári testületének f. évi márc. 20.-iki jegyzőkönyve.

Felhívás. Számtalanszor emeltük már fel kérő szavunkat az előfizetési díjak pontos beküldése végett. Igen sokan nem hogy előfizetnének, de még a harmadévi díjjal is hátralékban vannak. E sajnálatos ténynek nemcsak az a következménye, hogy immár negyedik éve — a kormány segélye dacára is — tetemes összeget fizetünk rá, a jó ügyet és a kartársak érdekeit szolgáló folyóiratra, hanem az is, hogy sohasem vagyunk tisztában azzal, kiket számíthatunk előfizetőink sorába. Pedig egy szaklapnak igen fontos tudni azt, vajjon az *érdeklődés hiánya*, vagy más körülmények okozzák-e az előfizetéstől való tartózkodást. Ujra és teljes tisztelettel kérjük tehát kartársainkat, illetve olvasóinkat, hogy az előfizetési díjat és a hátralékot beküldeni — vagy legalább is egy levelezőlapon velünk tudatni szíveskedjenek, hogy előfizetnek-e lapra vagy sem?

Személyi hírek. Dr. *Szabó Sándor* miniszteri osztálytanácsos fáradalmainak kipihenése céljából 2 heti szabadságot élvez. *Borbély Sándor* igazgató, szaktanácsi előadó, több hét óta beteg. De mint örömmel értesülünk, már annyira jobban van, hogy a nap nagy részét ágyon kívül töltheti. Mihelyt egészsége helyre áll, hosszabb szabadságra megy. Teendőit *Klis Lajos* h. igazgató végzi. *Scherer István* a hülyék intézetéhez szolgálattételre rendelt siketnéma int. tanár a gyermekvédő egyesület megbízásából Angol- és Franciaországba ment, hogy az ottani gyermekvédelmi intézményeket tanulmányozza.

Dadogók tanfolyama. Eddig mintegy százharminc tanító végezte a szünidőben rendezni szokott dadogók oktatására képesítő tanfolyamokat. A hallgatók annak rendje és módja szerint bizonyítványt nyertek új tudományukról, de arról, hogy e tudományukat a beszéd fogyatékosak üdvére értékesítették volna, vajmi kevés hír

érkezett még. Végre most értesít bennünket *Csernitzky Ede* kassai közs. tanító, ki a múlt szünetidőben végezte a tanfolyamot kitünő eredménnyel, hogy Kassa nagylelkű közönsége 600 korona évi tiszteletdíjat szavazott meg számára, hogy dadogók számára tanfolyamot tartson.

A siketnémák és vakok szegedi intézete a közel jövőben állandó hajlékot nyer. A vallás- és közoktatásügyi miniszter már le is küldte a terveket az intézet igazgatójához véleményezés céljából. A terv szerint az intézet a Bécsi-körúton a 36—40. számú telkeken fog felépülni és két főépületből fog állani, amelyek zárt átjáróval lesznek összekötve. Mindkét épület emeletes lesz magas souterrain helyiségekkel. A nagyobb épületben lesznek a siketnémák tantermei, 8 osztály, a női kézimunka-, rajz-, torna- és kézügyességi termek, továbbá az igazgató és szolgáló lakása. A kisebb épületben pedig a vakok tantermei és műhelyei lesznek. Az új intézet hihetőleg még ez évben tető alá jut.

A monoki kastély. Annak idején nagy örömet keltett közöttünk az a hír, hogy gróf *Andrássy Dénes* siketnéma-intézet céljaira adományozta monoki kastélyát. E hírre vonatkozólag a következő levelet kaptuk közzététel végett gróf *Andrássy Dénes* Kraszna-Horka-Váralja uradalmi igazgatóságától: „A gyógypaedagogiai Szemle tekintetes szerkesztősége. Múlt év június 1-én és ismét október elsején megjelent 6. és 10. számban a „Gyógypaedagogiai Szemle“ azt a téves hírt közölte, mintha gróf *Andrássy Dénes* elajándékozta volna *gyógypaedagogiai célra monoki kastélyát és birtokát*. Kérem e közlés mielőbbi helyreigazítását, mivel a 17500 hold ingatlan hitbizományi vagyron lévén, az el *nem* ajándékozható s grófom ily téves kijelentés avagy közlésre *senkit* fel nem jogosított; sőt engem a napilapokban is megjelent fenti hírek cáfolatára utasított. Kitünő tisztelettel *Sulyovszky István*, gr. *Andrássy Dénes* összes uradalmi igazgatója. Kraszna-Horka-Váralja, 1902. március 7-én.“

Siketnémák Tanfelügyelője. A „Politikai Értesítő“ című könyv nyomatos ujság útján a következő hír került az összes napilapokba: „A siketnémák tanfelügyelője. A siketnémák tanfelügyelője címmel új állást szervez a közoktatásügyi miniszter a maga tárcája keretében. Az új tanfelügyelő a központba lesz beosztva s teendője az összes siketnéma-intézetek fölött való felügyelet. Eddig a váci siketnéma tanító- és képző-intézet igazgatója végezte ezeket a teendőket az összes emberbaráti intézetekben, mint az országos szaktanács előadója. De munkája az utolsó decennium alatt szervezett mintegy 25 intézetre kiterjedőleg annyira felszaporodott, hogy mellékfoglalkozásként többé el nem végezhető. A személyre nézve, kivel az új hivatalt betöltik, még nincs végleges megállapodás.“ Megvalljuk, bizonyos meglepődöttséggel olvastuk a jó hírt, mert hisz már régi hő óhajításunk, hogy miniszterünk, ki mindig tisztelte a szakvéleményt a mi szakmánk véleményezésére is szakferfiút rendeljen ügyosztályuk lelkes vezetője mellé a miniszteriumba. Legfeljebb az tetszett furcsának, hogy mi, kik legközelebb vagyunk érdekelve

e dologban, a napi sajtó útján szerzünk e fontos hírről tudomást. Midőn azonban a német nyelvű ujságokban ugyanezt a hírt oly formán olvastuk, hogy a személyre nézve is megtörtént már megállapodás, sőt az új tanfelügyelő neve már ki is volt írva, akkor már nem furcsának, de határozottan komikusnak tűnt az. Utána járván azonnal a dolognak, megtudtuk illetékes helyen, hogy e hír teljeseen légből kapott.

Cházár András könyvtára. Mint örömmel értesülünk a gömöri ág. hitv. ev. főesperesség *Cházár* András könyvtárát örök letét-képpen a siketnémák váci orsz. intézetében helyezte el. A miniszter a főesperességnek ezen alkalomból köszönetét és elismerését fejezte ki. Az ajándékozás érdekes körülményeivel lapunk közelebbi számában fogjuk olvasóinkat megismertetni. Egyelőre tudatjuk, hogy a váci intézet megbízásából *Gácsér* József és *Szotfrid* József tanárok a könyvtár átvétele és Vácra szállítása végett a múlt hét folyamán Rozsnyóra utaztak.

Nyugtázás.

A múlt hó folyamán a következő előfizetési díjak érkeztek be: Berinza János 8 kor., Ellenbach Mátyás 4 kor., Együd Lajos 8 kor., Palatinus Károly 8 kor., Batta Mihály 4 kor., Kecskeméti intézet 8 kor., Aradi intézet 8 kor., Kabán József 4 kor., Schnellbach 4 kor., Vueskics János 4 kor., Nagy Péter 4 kor., Kolozsvári intézet 8 kor., Szotfrid József 4 kor., Markovics Árpád 4 kor., Kegler Ferenc 4 kor., Mlinkó István 4 kor., mely összeget ezennel nyugtázom **Frits Ármin.**
Folytatása a jövő havi számban.

Szerkesztői üzenetek.

M. A. Vác. Köszönjük a szép és értékes dolgozatot Nagyon aktuális témát penget és a május havi számban felfogjuk használni. — **Cs. E. Kassa.** Tudósítását nagy örömmel vettük. Gratulálunk úgy Önnek, valamint a város nemes tanácsának. A nyomtatványokból a kért mennyiséget postára adtam. A tanfolyam megnyitása után kérek szíves tudósítást annak állapotáról.

Gyakorlati Hangtan, különös tekintettel a siketnémák oktatására. Irta *Bihari Károly*, siketnéma-intézeti tanár Vác. **Ára 2 korona.**

Kiejtési Gyakorlatok, siketnéma-intézetekben, magyarosító elemi iskolákban, valamint a hebegők (selypítők) oktatásánál való használatra. Irta *Bihari Károly*. **Ára 20 fillér.** — Megrendelhetők a szerzőnél Vác.

ABC- és olvasókönyv, a beszédtanítás szolgálatában a siketnémák iskoláinak I. osztályában. Irta *Németh László és Váradi Zsigmond.*

Zanternv és rövid módszeres utasítások az ev. ref. és az ág. h. ev. egyházakba tartozó siketnémák vallástanításához. Irta *Együd Lajos*. **Ára 50 fillér.** — Megrendelhető a szerzőknél és *Fritz Ármin* könyvnyomdásznál.